

RIJEČKA RAZVOJNA
AGENCIJA PORIN

GRAD RIEKA

Priručnik za snimanje videa

Europska unija
"Zajedno do fondova EU"

EUROPSKI STRUKTURNI
I INVESTICIJSKI FONDOVI

Republika Hrvatska
Ministarstvo rada i
mirovninskog sustava

Projekt je sufinancirala
Europska unija iz
Europskog socijalnog fonda.

Sadržaj publikacije isključiva je odgovornost Riječke razvojne agencije Porin.

1. Uvod

Snimanje videa i filmova je nekada bio složen i skup proces koji je trajao dugo te je u njemu sudjelovalo mnogo ljudi različitih stručnih profila. I dan danas je za snimanje dugometražnog igranog ili dokumentarnog filma bolje produkcije potrebno više ljudi i više sredstava, ali dolaskom novih tehnologija te smanjenjem cijena opreme snimanje kratkih video uradaka, bilo promotivnih, igranih ili dokumentarnih postalo je dostupno svima.

Tako se u novije vrijeme sve češće mogu čuti izrazi poput *guerilla*, *low-budget* ili *no-budget filmmaking*. Svi ti izrazi karakteriziraju proces snimanja filmskih uradaka različitih vrsta s niskim ili nikakvim budžetom, filmskom ekipom i glumcima koji volontiraju, rekvizitima iz kućne radinosti te opremom koja je jeftina ili je za posuđena po jeftinoj cijeni. Scene za ovakve uratke se često snimaju na stvarnim lokacijama bez prethodne najave ili stjecanja dozvola za snimanje.

No, sve navedeno ne znači da su takvi filmski uradci loši. Iako često ne sadrže posebne efekte Hollywoodskog ranga, upravo u njima dolazi do izražaja autorova kreativnost, snalažljivost i umjetnička ideja. Stvaranje filmova raznih vrsta i žanrova postalo je dostupno svima, a cilj ovog priručnika je uputiti vas u osnove snimanja filmskih uradaka.

2. A što mi uopće treba? - OPREMA

Zapravo jako malo. Tehnologija je danas toliko uznapredovala i pojeftinila da je za široku namjenu dovoljan i pametni telefon s malo kvalitetnijom kamerom te uz minimalnu naknadnu obradu možemo proizvesti prilično kvalitetan video uradak.

No, ukoliko ipak želimo otići korak dalje u smjeru malo profesionalnijeg, a opet *low-budget* izrade filmova, potrebno je nabaviti određenu opremu koja će uz mala ulaganja dati puno bolje rezultate, posebno ako se radi o snimanju na nekim „teškim“ lokacijama i uvjetima.

Da biste se iole ozbiljnije bavili snimanje filmskih i video uradaka potrebno vam je sljedeće:

- Kamera (fotoaparat) bez zrcala, DSLR ili kamkorder
- Objektiv
- Mikrofoni, slušalice i snimač zvuka
- Stativ za kameru, *gimball* i ostali pomoćni uređaji (opcionalno)
- Oprema za osvjetljenje
- Računalo sa software-om za uređivanje videa

2.1. Kamera

No-budget filmaši najčešće koriste DSLR ili mirrorless kamere. Takve kamere s izmjenjivim lećama poput Panasonic G7 i Canon 80D uglavnom su dizajnirane za fotografiju, ali su najpristupačniji način za ulazak u kreativno niskobudžetno snimanje filmova. Imaju velike senzore i objektivne, što olakšava snimanje 'kinematografskih' snimaka plitkog fokusa. Da biste izvukli maksimum iz ovakve kamere potrebni su razni dodaci. Međutim, noviji *mirrorless* fotoaparati poput Panasonic GH5 i G85 / G80 imaju stabilizaciju slike i elektronička tražila koja olakšavaju snimanje video zapisa.

Pri kupnji kamere svakako si postavite pitanja o sljedećim karakteristikama kamere:

1. Jednostavnost korištenja

Je li fotoaparat ugodno držati? Jesu li kontrole jednostavne za upotrebu? Možete li mijenjati važne postavke tipkama i prekidačima ili morate koristiti izbornike? Ako postoji zaslon osjetljiv na dodir, radi li dobro? Ima li fotoaparat utor u koji se može staviti dodatak za cipele kako biste mogli staviti mikrofon ili svjetlo?

2. Ručno podešavanje (*manual mode*)

Možete li sami postaviti ekspoziciju, balans bijele boje i razinu zvuka ili je sve automatski? Te vam kontrole možda sada nisu bitne, ali možda će vam trebati ako se odlučite ozbiljnije baviti filmom.

3. Objektiv

Koliki kut stane u kadar kamere (širokokutna) i zumirati (telefoto)? Širokokutnost objektiva je vjerojatno važnija karakteristika jer vam omogućuje snimanje u uskim zatvorenim prostorima. Općenito pravilo je da je ispod 35 mm dobro. Jedino što biste trebali gledati kod *zoom*-a je optički *zoom*, dok je digitalni *zoom* apsolutno nepotreban.

Ukoliko niste zadovoljni objektivom provjerite izrađuje li proizvođač širokokutne ili telefoto objektivne koji se mogu montirati na vaš fotoaparat.

Koliko blizu fotoaparat može fokusirati? Koji je najširi otvor blende? Mali broj, poput $f/2$ ili $f/1.7$, propušta više svjetla kako biste fotoaparat mogli koristiti u tamnijim uvjetima ili postići efekte plitkog fokusa.

4. Zvuk

Je li ugrađeni mikrofon dobar? Postoji li utor za slušalice kako biste mogli slušati zvuk dok snimate? Možete li priključiti zaseban mikrofon?

5. Stabilizacija slike

Stabilizacija slike može postići da se videozapisi manje „tresu“, što je posebno važno kod snimanja bez stativa.

6. Veličina senzora

Što veći to bolji. Veći senzori u HD SLR-ima i *mirrorless* kamerama pri slabom osvjetljenju i omogućuju vam efekte plitkog fokusa. Omogućuju vam i upotrebu manjeg otvora blende bez difrakcije. Većina *entry-level* DSLR kamera ima APS-C veličinu senzora koja je manja od 35 mm senzora. S takvim sensorima možete postići dobre rezultate, ali ako želite podignuti razinu svojeg snimanja i kvalitetu video zapisa razmislite o kupnji kamere koja ima *full-frame* senzor. Takvi senzori su ekvivalentni širini na koju se svjetlost zrcali na film u analognom fotoaparatu i kamerama.

7. Format snimanja

Snima li kamera u formatu kojeg podržava vaš softver? Može li kamera snimati u HD (720p), Full HD (1080p), Ultra HD (4K), usporenom snimanju? Što je dovoljno za vaše potrebe? Primjerice, ne treba vam 4K ako snimate samo za web.

2.2 Objektivi

Ako imate malen proračun i fotoaparat s APS-C te objektivom koji je došao u kompletu s aparatom (kit objektiv), sljedeća kupnja trebao bi biti *prime* objektiv od 50 mm (bez *zoom-a*). Ovakav srednji telefoto objektiv dobar je za krupne planove s plitkim fokus. *Prime* objektivi su objektivi koji nemaju mogućnost *zoom-a*, ali se „brži“ više svjetla ulazi kroz objektiv te imaju bolju kontrolu dubine.

Za kreativno i narativno filmsko stvaralaštvo, set *prime* objektiv pružit će kvalitetnije i više 'kinematografske' efekte plitkog fokusa. Možete kupiti podudarne "*cine prime*" objektiv koji će vam pružiti preciznu kontrolu nad ekspozicijom i fokusom, ali su skupi.

2.3 Mikrofoni, slušalice i snimač zvuka

Zvuk je veoma bitan dio vaši filmskih uradaka pa je stoga potrebno nabaviti barem nekakvu osnovnu opremu za snimanje zvuka.

Za niskobudžetno snimanje zvuka bit će vam potrebna sljedeća oprema:

- Lavalier mikrofoni (bubice) - dobri su za intervjuje i prezentacije
- Bežični mikrofoni - omogućuju kretanje subjekata, ali skupi su
- Usmjereni mikrofoni (*boom mic*) – odličan je za snimanje dijaloga
- Snimač zvuka – ukoliko snimate s kamerom na koju se ne može priključiti kvalitetan mikrofoni (nema XLR ulaz)

2.4 Stativ za kameru, *gimbal* i ostali pomoćni uređaji

Veoma je bitno da kamera stoji mirno, dok kretanje kamere izgledaju bolje ako su glatke, bez trzaja. Neke kamere imaju vrlo dobar sustav stabilizacije ugrađen u njih, ali i dalje će vam trebati nekakav stalak za kameru. Većini filmaša bit će dovoljan stativ (tronožac), ali osim njega možete koristiti i:

- monopod: kompaktniji i brži za postavljanje od tronošca
- klizač, kolica (ili invalidska kolica) za praćenje prema naprijed, unatrag ili bočno
- krak za vertikalne pokrete dizalicom
- elektronički stabilizator (*gimbal*) za snimke tipa Steadicam

2.5. Oprema za osvjetljenje

Rasvjeta za film može biti skupa i nezgodna za upotrebu. Najbolje je najprije savladati snimanje pod prirodnim svjetlom, uz korištenje jednostavnih reflektora i difuzora.

U filmovima se tradicionalno koristi osvjetljenje s tri točke, ali možda vam neće biti potrebna tri svjetla. Dokumentarci se često snimaju korištenjem samo jednog svjetla i reflektora. Efekt u tri točke možete dobiti dodavanjem drugog svjetla na obodu.

2.6. Softver za uređivanje video zapisa

Da biste uredili bilo kakav ozbiljniji video uradak, potrebno je koristiti softver za uređivanje videa koji pruža mogućnosti rezanja, dodavanja više video i audio isječaka, dodavanje zvučnih i vizualnih efekata te mogućnosti izmjena i korekcija audia i videa.

Ukoliko koristite Apple-ove proizvode onda je za početnike dobro koristiti iMovie, a za naprednije uređivanje Final Cut Pro. Što se tiče PC-a za početnike i nezahtjevne korisnike Adobe Premiere Rush je solidno rješenje, dok je za one zahtjevnije Adobe Premiere Pro veoma dobra solucija.

Osim navedenih softvera, veliku popularnost ima i Da Vinci Resolve i Lightworks. Oba programa imaju besplatnu verziju koja ima mnogo mogućnosti, a ograničenja su rad i izvoz videa u visokoj kvaliteti. Nepisano je pravilo da što program pruža više mogućnosti, to je kompleksnije savladavanje rada u njemu.

Za uređivanje videozapisa obično je potrebno jače računalo kako bi rad s ovakvim softverom bio bez zastoja te kako bi se moglo video uređivati na zadovoljavajući način.

2. Pred-produkcija

Prije početka snimanja potrebno je napraviti određene radnje kako bi se olakšalo snimanje, a kasnije, i uređivanje našeg filma. Prvi korak je osmišljavanje i razrada ideje te pisanje scenarija.

Pisanje scenarija je kreativan proces u kojemu je bitno osmišljavati interakciju između likova i radnju, ali sve što se događa treba promišljati kroz prizmu toga što će zapravo gledatelj vidjeti. Iako mi znamo da se događa puno toga u bilo kakvoj sceni, moramo imati na umu da će gledatelj vidjeti samo ono što želimo da vidi, a to otvara mnogo različitih mogućnosti.

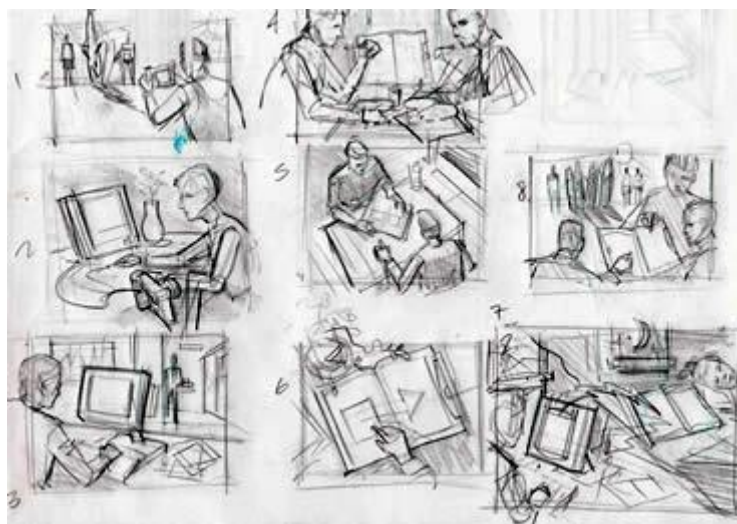
Kako bi si pomogli u pisanju scenarija možete koristiti i specijalizirane programe namijenjene upravo tome. Programska rješenja kao to su Final Draft, Celtx (besplatan), StudioBinder (besplatan) i drugi pobrinut će se za formatiranje vašeg scenarija dok ćete se vi moći posvetiti kreativnom procesu pisanja. No, ovi programi ne staju samo na formatiranju vašeg scenarija, već idu i dalje pa vam nude da u njima napravite i puno više te isplanirate i organizirate cjelokupnu produkciju filma.

No, najprije treba imati ideju. Bitno je da ona bude jasna, a kako biste si pomogli pokušajte ukratko opisati cijelu ideju u 50-ak riječi. Ako to ne možete onda vjerojatno trebate detaljnije razmisliti o svojoj ideji.

Sljedeći korak je razrada ideje. Možete za početak izraditi mentalnu mapu s ključnim idejama i radnjama, a nakon toga detaljan opis o tome kako bi vaš film mogao izgledati i zvučati. Što detaljnije pišete ovaj dio, to ćete si više olakšati posao kasnije.

Ukoliko u filmu imate dijaloga, trebate napisati scenarij. Scenarij se piše u određenom obliku, a za razliku od opisa filma uključuje i dijaloge te upute glumcima o tome kako trebaju reagirati u određenim trenucima. Sve treba biti opisano detaljno, i nije dobro ako se ostavi puno mjesta nedoumicama.

Kada je scenarij gotov, kreće se u daljnje planiranje, točnije u planiranje kadrova. Kako biste što više vizualizirali kako će film izgledati, izradite knjigu snimanja ili *storyboard*. Knjiga snimanja sadrži opise scena, kadrova scene, parametre kadra te redosljed kadrova. Ukoliko knjiga snimanja nije opisna već je u slikama, onda je riječ o storyboardu (na slici ispod).

Izvor: Filmski.net

U knjizi snimanja, scene se označavaju rimskim brojevima, a arapskim brojevima se obilježavaju pojedini kadrovi unutar scene. Nakon toga se pišu oznake INT (interijer) ili EXT (eksterijer). Kraticom PAN se označava da se snima panorama, tj. da se kamera okreće horizontalno. Pokret kamere (u bilo kojem smjeru) zove se švenk. VO označava vožnju kamere, odnosno daje do znanja da je u kadru riječ o promatračkom premještanju. GR i DR označavaju gornji rakurs (pogled odozgo) ili DR, donji rakurs (pogled odozdo). Gornji rakurs stavlja nas dakle u povlaštenu poziciju i pridonosi osjećaju nadmoći, dok donji djeluje suprotno.

Kadrovi se također označavaju kraticama:

K - krupni plan u kojem imamo samo glavu u kadru

B - bliži ili bliski plan, gdje imamo u kadru lik od poprsja ili nadlaktica.

PB - polubliži plan, od pojasa do tjemena

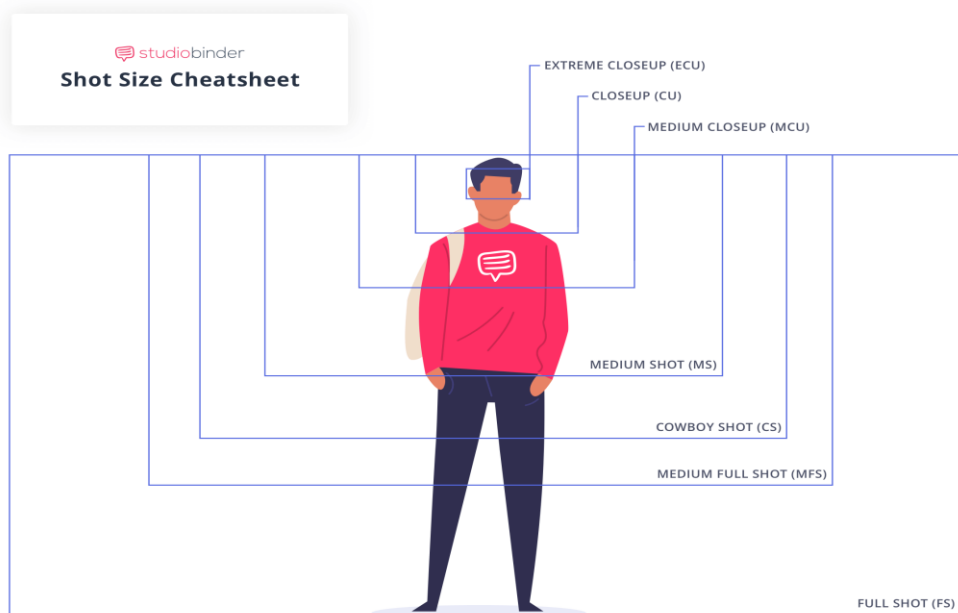
A - američki plan, od koljena do tjemena

S - srednji plan, što bi se reklo od glave do pete

T - total ili opći plan u kojem se vidi cijeli ambijent

DET - detalj, odnosno u kadru se vide predmeti, dijelovi manji od čovjekove glave

OFF - je oznaka za zvuk koji nema izvor u kadru.

Create free shot lists and storyboards on [studiobinder.com](https://www.studiobinder.com)

Izvor: StudioBinder

Za prikaz korištenja različitih planova snimanja pogledajte video na ovoj poveznici:

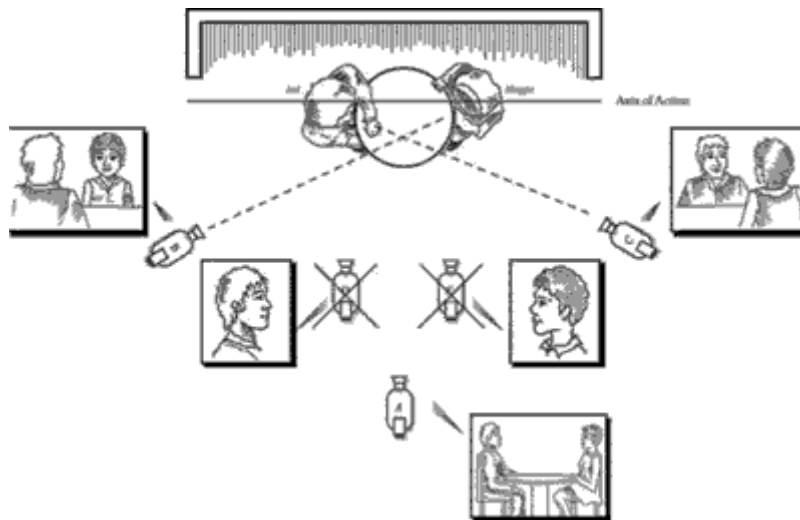
https://www.youtube.com/watch?v=AyML8xuKfoc&feature&ab_channel=StudioBinder

Za izradu *storyboard*-a dobro je znati crtati, no ako i niste dobri u crtanju, uvijek možete uzeti fotoaparat ili pametni telefon te uz pomoć ljudi koji će vam biti modeli fotografirati

različite kadrove umjesto crtanja. Alat na sljedećoj poveznici vam može pomoći u stvaranju *storyboard-a*:

<https://www.storyboardthat.com/hr/blog/e/storyboard-predlo%C5%BEak>

Kod planiranja kadrova dijaloga između osoba važno je obratiti pozornost da kamere moraju biti s iste strane likova i kada se snima jednog lika i kada se snima drugog lika kao što je prikazano na slici ispod.

Izvor: Art of the Guillotine

Nakon što ste izradili knjigu snimanja, morate odrediti lokacije na kojima ćete snimati svoje scene. Najbolje je posjetiti te lokacije te vidjeti ukoliko one zadovoljavaju neke uvjete za snimanje te možete li riješiti probleme na tim lokacijama ili ćete morati potražiti alternativne lokacije. Koristite ova pitanja kako biste odlučili zadovoljava li lokacija vaše potrebe:

Je li vam potrebna dozvola za snimanje te možete li ju dobiti?

Ima li mjesta za sve potrebne položaje kamere?

Postoje li potencijalne opasnosti te što možete učiniti da ih otklonite?

Kakvo je osvjetljenje? Hoćete li trebati ponijeti svjetla ili reflektore?

Postoji li nešto na lokaciji što bi moglo ometati snimanje?

Postoje li pozadinski zvukovi koji odvlače pažnju?

Kakva je kvaliteta zvuka prostora (ima li jeke)?

Ukoliko će vaš film biti igrani, vjerojatno ćete u njemu imati glumce pa će sljedeći korak koji bi trebali napraviti biti organiziranje audicije za glumce. Audicije snimajte kako biste odmah vidjeli kako se glumci snalaze pred kamerom. Ukoliko se ne radi o vašim prijateljima te ako glumce plaćate svakako s njima potpišite ugovor prije početka snimanja.

Osim glumaca, a ovisno o veličini vaše produkcije, možda će vam trebati i ostali dio filmske ekipe, a za niskobudžetno snimanje bi vam osim vas, kao redatelja, trebala barem još jedna osoba zadužena za rad s kamerom, jedna zadužena za zvuk te jedna zadužena za osvjetljenje. Naravno, sve ovo možete i sami, ali je puno jednostavnije i brže kada imate barem malu ekipu.

Ukoliko je vaš film iole kompliciran, morat ćete izraditi raspored snimanja. Raspored snimanja sadrži detaljan plan o tome što ćete, kada, gdje i s kime snimati. Snimanje se ne odvija redosljedom radnje filma, već ovisi o mnogo drugih faktora pa tako primjerice, možete imati situaciju u kojoj vaš lik na početku filma ima obrijanu glavu, a na kraju filma ima dugu, gustu kosu. U tom slučaju morate pronaći glumca koji ima dugu kosu te najprije snimiti scene u kojima ima dugu kosu, a tek kada sve takve scene riješite, prelazite na scene u kojima je obrijan. Također, ponekada nećete biti u mogućnosti dugo vremena biti na nekoj lokaciji pa će biti potrebno najprije snimiti sve scene na toj lokaciji prije ostalih scena.

Zbog ovakvih i ostalih razloga raspored snimanja treba biti dobro razrađen te svi uključeni trebaju znati točno kada i kako se što snima, što je potrebno svakog dana snimanja (od opreme pa do rekvizita i ostalih potrebnih stvari), te doći pripremljeni na snimanje.

Sve ovo je pojednostavljeno za vas kao autore niskobudžetnih, vlastitih uradaka, dok je u komercijalnim filmovima ovaj proces puno kompleksniji te uključuje više planiranja, razrade i različitih aktera.

3. Snimanje

Kada ste pripremili sve korake u pred-produkcijskom dijelu možete krenuti na snimanje. Ako ste sve detaljno planirali i organizirali ovaj dio će vam biti puno lakši. U nastavku su neke sugestije na koje bi bilo dobro da pripazite.

Pažljivo postavite svaki kadar i pazite na svjetlo i pozadinu te da ne izrežete ništa važno ili da uključite nešto ometajuće.

Provjerite osvjetljenje. Pogledajte ono što snimate u tražilu ili na zaslonu. Ako izgleda presvijetlo ili pretamno, promijenite ekspoziciju.

Provjerite fokus. Je li kadar izoštren? Ako je riječ o snimci plitkog fokusa, je li u fokusu pravi dio kadra?

Provjerite zvuk. Neka svi budu tiho, a zatim slušajte oko pola minute. Čujete li nešto što ometa vašu snimku? Ako možete, provjerite zvuk na slušalicama.

Provjerite jesu li svi spremni te im recite da snimanje počinje kada budu.

Prije početka samog snimanja htjet ćete da oni koji budu ispred kamere nekoliko puta ponove svoje scene, a dok to rade možete im dati upute kako da se kreću ili možda primijeniti položaje kamera kako bi se bolje vidjelo ono što želite prikazati.

Što se tiče samog snimanja, sve statične scene u kojima nema radnje ili dijaloga snimajte barem 10ak sekundi, dok sve scene u kojima se događa neka radnja ili dijalog snimajte nekoliko sekundi prije nego što sama radnja počne i nakon što završi.

Ovo je najlakše postići koristeći se dobro uhodanim naredbama i protokolima. Ukoliko radite s cijelom ekipom postupak je sljedeći:

1. Pripremite kadrove i postavite glumce na pozicije.
2. Operater kamere treba reći da je kamera spremna u trenutku kada bude spreman za snimanje, a isto vrijedi i za zvuk.
3. Redatelj tada zatraži tišinu na setu.

4. Kada se svi utišaju daju se upute kameri i tonu da krenu sa snimanjem.
5. Korisno je da prije snimanja radnje u kadar uđe klaper s klapom na kojoj je napisan broj scene, broj kadra i broj ponavljanja te da klaper izgovori ove iste brojeve te „klapne“
6. Klaper izlazi iz kadra, a redatelj nakon nekoliko sekundi daje naredbu „Akcija!“.
7. Glumci odrađuju svoj dio, a nakon što završe, redatelj sačeka nekoliko sekundi pa kaže „Stop!“.
8. Nakon toga kamera i ton prestaju sa snimanjem, zapisuje se što je snimljeno te ukoliko je sve prošlo u redu, kreće se s pripremom sljedećeg kadra.

Situacija kada snimate samostalno ili snimate nekakvu drugačiju vrstu videa poput dokumentarca ili promo-idea je nešto drugačija, no u suštini je ista, osim što ćete raditi samostalno ili s manjom ekipom. Kod snimanja promo videa koji ne uključuju razgovore sudionika, zvuk neće predstavljati problem jer je velika vjerojatnost da ćete samo snimiti video i ubaciti pozadinsku glazbu.

Ukoliko imate samo jednu kameru tada je najbolje snimiti istu scenu nekoliko puta iz različitih kuteva, s različitim kadrovima kako biste kasnije mogli u fazi uređivanja videa mogli izrezivati scene da ispadnu što prirodnije.

Postavke na kameri

Prije snimanja na svojoj kameri ili DSLR fotoaparatu potrebno je napraviti neke postavke kako bi kvaliteta slike bila što bolja te kako bi izgledala što prirodnije. Neke od radnji kako biste to ostvarili su:

1. Provjerite kvalitetu snimanja videa i postavite najvišu moguću ukoliko već nije postavljena (Full HD ili više)
2. Postavite *frame-rate* na 24 slike po skenundi za filmski izgled, a brzinu snimanja na 1/50
3. Postavite balans bijele boje ručno
4. Postavite stil slike na prirodni (*natural*)

5. Isključite opciju automatskog fokusiranja
6. Ne snimajte s razinom ISO-a preko 800
7. U jako svijetlim uvjetima koristiti varijabilni ND (*neutral density*) filter, a u tamnim koristite velik otvor blende
8. Ne koristite zoom dok snimate

4. Snimanje zvuka

Iako filmaši početnici to često zaboravljaju, u filmu je zvuk jednako bitan kao i slika. Njime se postiže dramatičnost i atmosfera te se utječe na psihologiju gledatelja. Pokušajte samo zamisliti kako bi bilo da gledate horor, a u pozadini se čuje glazba iz crtanih filmova. Ili kada gledate kakav kućni video u kojemu djeluje kao da osobe koje su bliže kameri urlaju dok one u pozadini jedva čujete.

Zbog ovoga nikada nemojte, osim ako baš nemate druge, koristiti mikrofona koji je ugrađen u kameru. Zvuk će biti drugačiji kako se budete pomicali, a i mikrofona neće samo uhvatiti zvukove koje želite snimiti već i jako puno ostale buke.

Ukoliko je to moguće, bilo bi dobro imati barem jednu osobu koja će biti zadužena za zvuk.

5. Uređivanje videa

Uređivanje videa (dio koji spada u postproduksijsku fazu) je dio u kojemu sve što ste snimili povezujete u cjelinu te dodajete zvuk, različite efekte te podešavate ostale mogućnosti kako bi završni rezultat bi upravo onakav kakav ste zamislili.

S obzirom da je o samom procesu uređivanja videa moguće napisati i nekoliko posebnih priručnika, ovisno o softveru kojega koristite te o dijelu uređivanja kojim se bavite, u ovom dijelu s navedeni otvoreni obrazovni resursi (OER-i) koje možete koristiti kako bi se bolje upoznali s ovim dijelom.

Otvoreni obrazovni resursi za uređivanje videa:

1. Da Vinci Resolve Training

<https://www.blackmagicdesign.com/products/davinciresolve/training>

Službena stranica softvera Da Vinci Resolve koja putem besplatnih videa i priručnika u PDF formatu nudi sadržaje kojima se može naučiti kako montirati video, raditi gradaciju boja, obrađivati zvuk, dodavati vizualne efekte te još mnogo toga.

2. Adobe Premiere Pro Tutorials

<https://helpx.adobe.com/premiere-pro/tutorials.html>

Službena stranica softvera Adobe Premiere Pro koja putem kratkih videa od oko 20ak minuta objašnjava različite segmente i mogućnosti koje softver nudi podijeljeno u nekoliko kategorija poput uvoza medija, rada s animacijom, gradacije boja, stvaranja prijelaza, itd.

3. Lightworks Tutorials

https://www.lwks.com/index.php?option=com_content&view=article&id=162&Itemid=246&start=QuickStart

Službena stranica Lightworks softvera za uređivanje videa nudi video tutorial-e za svaki segment uređivanja videa u njihovom programu.

4. Learn everything about Premiere Pro

https://www.youtube.com/watch?v=seP6Yqx4BaY&ab_channel=JackCole

Iscrpan tutorial o kompletnom Premiere Pro programu na Youtube kanalu Jack Cole donosi upute o tome kako se može koristiti gotovo sve što ovaj softver nudi.

5. Lightworks 14 – Basics

https://www.youtube.com/watch?v=aff4HvsC4RI&list=PLGxqbtM7UZzRSsr_bpGtwr2Mb_8-bQzU&ab_channel=MadTech

Youtube kanal Mad Tech je pripremio ovaj popis videozapisa u kojima objašnjava kako koristiti Lightworks 14.

6. Zaključak

Neovisno čime se bavite, s vremena na vrijeme ćete imati potrebe i razloga za snimiti kakav kratki video, a ovaj priručnik vam može poslužiti kao dobar početak u tome. Naravno, snimanje i obrada profesionalnih videa je dugotrajan posao kojeg rade cijele ekipe osoba koje su posebno obučene u svojim područjima, ali napretkom tehnologije svatko može snimati filmove i video uratke, a ako uložite vrijeme i trud vaši uradci mogu izgledati i veoma profesionalno.

Ukoliko želite naučiti više o stvaranju videa i filmova, tu je nekoliko preporuka web resursa koje možete pogledati:

1. Film Riot

<https://www.youtube.com/channel/UC6P24bhhCmMPOcujA9PKPTA>

2. Raj Angad Singh

<https://www.youtube.com/channel/UCESbB82SfOFVVIgU-QRMVtg>

3. Matti Haapoja

<https://www.youtube.com/channel/UCbvIIQc5Jo9-jIXnkPe03oA>